

2XVI/58

РЪКОВОДСТВО

ЗА

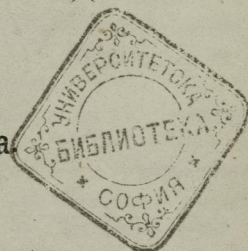
първоначалното обучение въ чтеньето и писаньето

ПО

ЗВУЧАТАТА МЕТОДА

ОТЪ

И. А. Ковачева

Одобрено отъ Управлението на Народното Просвѣщение
и Духовнитъ Дѣла.

Съ двѣ таблици.

ИЗДАВА КНИЖАРНИЦАТА НА ХР. Г. ДАНОВЪ

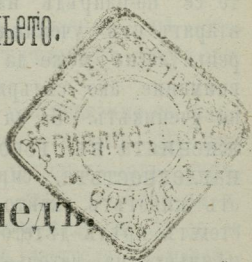
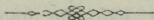
ВЪ

Пловдивъ, Русчукъ, Солунъ

1879.

ПЪРВОНАЧАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ

ВЪ ЧЕТЕНЬЕТО И ПИСАНЬЕТО.

А. Общи погледъ.

1. Да четешъ ще рече: а) да познавашъ буквитѣ, б) да соединявашъ правилно тѣхнитѣ звукове и в) да изговаряшъ послѣднитѣ отдѣлно и накупъ.

Оттова при обучението въ читаньето е необходимо, да се вършжтъ тия работи всѣкоя отдѣлно. Обаче не бива да се захваща съ показване на буквитѣ; трѣбва да се упражняватъ дѣцата най-напрѣдъ въ изговарянето на звуковетѣ, послѣ въ соединяването имъ въ слокове и думи, и най-послѣ въ познаването на буквитѣ. Въ умѣяньето на четеньето най-напрѣдъ върви познаването на буквитѣ и значението имъ, но при обучението въ четеньето това останва най-послѣ; срѣдното мѣсто помежду тие два вида работи захваща трета една работа, която е собствено дала име на четеньето. Това е слиеното четенье сир. съединяването на звуковетѣ въ дѣйствителни звучни картини или думи.

2. И така първата работа при обучението въ четеньето е, да се научжтъ дѣцата да говоржтъ добръ, и то онова, което послѣ тѣ ще четжтъ. Но тука е думата само за чистото изговорянье всѣкой звукъ отдѣлно; заради това ученикътъ трѣбва по-напрѣдъ да чуе отъ учителя добръ всѣкой звукъ, прѣдъ да му се покаже въ буквата, и послѣ да го изговаря, доклѣ го усвои добръ.

Разбира се, това е необходимо за чистозвучното четенье. Обаче това четенье е само ключъ на съдържанието, което е заключено въ писмото. По тая причина тука нѣма да се изговарятъ отдѣлни звукове, но ще се говоржтъ думи. Но по-

неже думитѣ добиватъ живъ смисълъ, само когато сж свързани въ прѣлождение; заради това въ първитѣ упражнения въ говоренъето трѣбва да се захваща отъ прѣдложения, които се по-напрѣдъ изговарятъ отъ учителя и послѣ се повтарятъ отъ ученицитѣ правилно и ясно. Обаче това говоренъе лесно може да стане машинално и безъ потребното внимание, ако съдържанието му не бѣде нагледно за околното на ученикѣтъ. За да се избѣгне прочее това нѣщо, упражненията въ говоренъето трѣбва да истичатъ отъ нагледността, сир. да се зиматъ прѣдмети за говоренъе отъ животѣтъ, който окръжава дѣтето, и тие прѣдмети да стожатъ прѣдъ дѣтето или въ натура или въ картина. За умѣнянето на четенъето се иска, не само да се изговаря чистозвучно всяка дума отдѣлно, но и да се произнася тя правилно въ прѣдложението; само така тя може да се разбере. Поради това обучението въ четенъето трѣбва така да се нагласи, щото дѣцата още отъ край да привикнатъ да се упражняватъ въ него върху живото землище на нѣкое съдържание.

Обработванъето на говоримитѣ прѣдложения или състави (статии) служи само затова, а) да говорятъ дѣцата гласовито, правилно и смислено онова, което ще четатъ тѣ отпослѣ, и б) да се прѣдставлява съдържанието нагледно. Заради това прѣдложенията, които упражняватъ дѣтето въ наблюдаванъето, разбиранъето и говоренъето, трѣбва да сж всички и да приготвяватъ само къмъ онова, което ще се чете. Но, за да се улеснява, а не затруднява четенъето отъ тия прѣдложения, никога не бива обучението въ четенъето да се свързува съ онова обучение, което има за цѣль да запознае дѣтето съ неговата окръжностъ и съ разговоръ да му съобщи полезни познания за прѣдметитѣ. Това свързуване става отпослѣ, когато се вече научи дѣтето да чете по-свободничко. За да не се губи прочее много врѣме, но да върви работата на обучението въ четенъето колку се може най-бържѣ, учителя ще се ограничава тука само съ онова, което е потребно за приготвление къмъ това обучение.

И така първоначалното обучение въ четенъето захваща съ нагледното прѣдставляванъе нѣкое близко на дѣтето

съдържание, за което нашият Букваръ*) съдържа потребните картини. Това съдържание се облича въ кѣси, опредѣлени прѣдложения. Въ нихъ се упражняватъ дѣцата да говорятъ правилно и смислено.

3. Тука иде втората работа на обучението въ четенъето именно съединяванъето на стдѣлнитѣ звукове. То се приготвява така:

а) Полученото по горний начинъ прѣдложение се разлага на отдѣлни думи, отъ които се то състои. Но тия прѣдложения отпървемъ трѣбва да се състоятъ отъ думи, които лесно могатъ да се распознахтъ, слѣд. не бива да има въ нихъ кѣси мѣстоимѣния, прѣдлози и др. т. За да се научхтъ дѣцата да распознаватъ думитѣ, учителя ги изговаря бавно, като ги означава на прѣстъетѣ си, и послѣ накарва дѣцата да ги повтаряхтъ по същия начинъ.

б) Щомъ се утвърдхтъ до пѣхждѣ ученицитѣ въ распознаванъето на думитѣ, учителя изважда послѣднитѣ отъ прѣдложението една по една и ги разлага на нхнитѣ сло-гове, както стана това съ прѣдложенията.

в) Откакъ се доста улеснихтъ дѣцата въ разлаганъето на думитѣ, учителя веднѣга ще мине къмъ разлаганъето на сло-говетѣ въ звукове, или по-добрѣ, къмъ откриванието на звуковетѣ. За тая цѣль той ще избира най-напрѣдъ думи, които иматъ сло-гове отъ двѣ букви (съгласна и гласна). Обаче това разлаганъе трѣбва да служи само за приготвление къмъ съединяванъето на звуковетѣ въ сло-гове и думи. Това е четенъе безъ букви, сир. четенъе на звуковетѣ по слушанъе.

4. Сега иде третата работа на обучението въ четенъето, именно показванъето на звучнитѣ знакове или буквитѣ, съ които по старата или, така да се рѣче, буквената метода се захващаше веднѣга. Понеже се четхтъ звукове, а не букви, и понеже изговаряньето, разлаганъето и съединяванъето на звуковетѣ и думитѣ е природно приготвление къмъ четенъето; заради това е оправдана само

*) Български Букваръ по звучната метода и прч. отъ Г. А. Ковачова. Второ издание, 1879 год.

звучната метода а не буквената. Четенъето на звуковетѣ или звукованието ще върви постъпено, сир. ще се правятъ упражнения най-напрѣдъ съ по-леснитѣ съединения (комбинации) на звуковетѣ, а послѣ съ по-мжчинитѣ. Но редомъ ще се варди за общо правило, а) да се улесняватъ звучнитѣ съединения още прѣди четенъето на буквитѣ, б) да се избиратъ таквие слокове, отъ които могатъ да се направятъ думи, и в) докль се четжтъ отдѣлни само думи, да се оживляватъ тѣ съ посочване на прѣдметътъ, съ съединяванъето имъ въ прѣдложения и прч.

5. Откакъ дадохме главнитѣ черти за обучението въ четенъето, ражда се питанье: а) печатаното писмо, или ржкописното трѣбва да се чете по-напрѣдъ? б) кога се захваща първото и кога се свързва съ него второто? в) ако се захване четенъето съ ржкописното писмо, кога трѣбва да се мине къмъ печатното?

Да върви четенъето ржка за ржка съ писанъето, това е прието сега изобщо за най-целесъобразно. Само начинитѣ могатъ да бжджтъ различни; именно: а) могатъ да се четжтъ показанитѣ букви най-напрѣдъ въ печатната имъ форма, подиръ въ ржкописната и тогава веднѣга да се пишжтъ; б) могатъ да се четжтъ показанитѣ букви най-напрѣдъ въ ржкописната имъ форма, послѣ веднѣга въ печатната; в) най-послѣ може да се чете и пише само ржкописното писмо, докль се свършжтъ вситѣ букви, и тога да се мине къмъ печатното. Последнитѣ два начина принадлежжтъ на така нарѣчената ржкописна метода, а първий се нарича печатна метода. Ние и двѣтъ метоти подвъргнахме на опитъ, обаче само първата излѣзе най-напрѣдъчна, и то най-вишени начинъ, по който само ржкописното писмо работи до едно врѣме.

Когато четенъето става по-напрѣдъ на ржкописното писмо, тога се написватъ на църната дѣска отдѣлнитѣ букви, слокове и думи, които трѣбва да се четжтъ. Щомъ се тука приготвижтъ въ показанитѣ букви, дѣцата се упражняватъ по-патамъ въ нихъ по ржкописното писмо на букваря. А откакъ се изкара така четенъето на ржкописното писмо, веднѣга се минува къмъ четенъето на печатаното писмо въ букваря.

Б. Постепененъ вървежъ на упражненията по Букваря.

І. Приготовление къмъ четенъето и писанъето.

По-горѣ казахме, че дѣцата трѣбва да се запознажтъ по-напрѣдъ съ распознаванъето на думитѣ, послѣ съ разлаганъето на отдѣлни думи въ слокове и най-послѣ съ откриванъето на звуковетѣ. Оттова и приготвлението къмъ четенъето и писанъето се дѣли на три периода: 1) распознаванъе на думитѣ, 2) разлаганъе на думитѣ въ слокове, и 3) откриванъе на звуковетѣ.

1. Распознаванъе на думитѣ.

1. Упражнения въ говоренъето. Тия упражнения ще се приспособляватъ по-вечето на тие прѣдмети, които се срѣщатъ въ тоѣ годишно врѣмя, когато се приематъ нови ученици въ училището. Учителя влиза въ разговоръ съ ученицитѣ за тие прѣдмети и занимава способнитѣ имъ съ названието на прѣдметитѣ и прѣ., и съ повтарянъето на казаното въ кѣси, но пълни прѣдложения. Може да става разговоръ и за прѣдметъ, който се срѣща въ картинитѣ на букваря; тога учителя ще се разговаря съ ученицитѣ за тоя прѣдметъ, като разглежда съ тѣхъ заедно самата картина, — и това е най-добро. Нека ни послужи за примѣрна лекция овцата, която е изобразена въ 3-ий урокъ.

Учителя, държейщемъ букваря отворенъ прѣдъ ученицитѣ и посочвайщемъ на овцата, пита: Какво е това животно? Дѣцата, гледайщемъ на посоченото, отговарятъ: това животно е овца (Дѣцата може би да отговоржтъ самѣ съ една дума: „овца!“ но учителя всякога ще иска отъ нихъ отговоръ въ пълно прѣдложение). У. Изговорете това всички! Де ти А. самичъкъ! И ти Б. самичъкъ! (При всякой частенъ отговоръ учителя попра-

вя отдѣлни звукове, за да се учѣтъ дѣцата още стѣрай да говорѣтъ правилно; на пр., казвайте: това а не тоа). У. Какъ се казва това животно? Д. това животно се казва овца (Всякой отговоръ ще се повтаря, както по-горѣ, и дружно и отдѣлно). У. Кой стои до овцитѣ? Д. Единъ човѣкъ стои до овцитѣ. У. Казвайте: единъ а не седемъ; човѣкъ, а не чилѣкъ, или чоекъ. У. Какъ се казва той човѣкъ? Д. Тоя човѣкъ се казва овчаръ. У. Защо се казва той така? Д. Защото той пасе овцитѣ. У. Казвайте: той, а не тай или този; казва а не кажува или вика (На кое питанье дѣцата не могатъ да отговарятъ сами, учителя трѣбва самъ да отговори и веднѣга да накара дѣцата, да повтарѣтъ същото.)

2. Упражнения на ухото. Въ тия упражнения дѣцата трѣбва да се запознаватъ съ думитѣ. Отпървъ учителя ще избира измежду обработванитѣ прѣдложения такива, въ които нѣма съкратени мѣстоимения, прѣдлози и др. т., и ще ги изговаря бавно, за да могатъ ученицитѣ да забелѣжатъ всѣкоя дума отдѣлно. Дури относѣ ще мине той къмъ помжнитѣ прѣдложения, и тога за улеснение на дѣцата може да се служи съ различни питання, докѣ дѣцата улучатъ мжчно распознаваната дума. Разбира се, що не могатъ ученицитѣ да сторѣтъ сами, учителя трѣбва да го стори. Примѣри на форма на работата е тая:

У. Какво е това животно? Д. това животно е овца. У. Всичко, що изговори човѣкъ безъ да се спре, нарича се прѣдложение. Що изговорихъ азъ, когато ве питахъ малцѣ по-прѣди? Д. Какво е това животно. У. Спрѣхте ли се нѣгдѣ? Не! (Обикновено дѣцата, когато одобряватъ или отричатъ нѣщо, клатятъ глава или цѣкътъ съ езикъ и, това правѣтъ они, подражавайщемъ на по-старитѣ. Обаче учителя никога не бива да търпи таквие отговори, но всѣкога да кара дѣцата, да отговарятъ съ думи). У. Ето, това е прѣдложение. А вие какво казахте, когато ве азъ питахъ? Д. това животно е овца. У. Спрѣхте ли се нѣгдѣ? Д. Не! У. Ето и това е прѣдложение. У. И така, прѣдложение се нарича, всичко, що изговори нѣкой веднѣга, безъ да се спре. Повторете ми това, което казахъ сега! Д. Прѣдложение се нарича и прѣ. У. Де ти И. кажи ми едно прѣдложение. Де ти Р., ако не може И. И ти не можешъ.... Какво азъ правѣ

сега (Учителя нѣщо работи)? Д. Ти чукашъ на чинѣтъ. У. Повтори С. това което казахми сега! С. ти чукашъ на чинѣтъ. У. Сирѣ ли се нѣгдъ? Не! У. Е що е това? С. това е прѣдложение. У. (посочвай-щемъ отново на овцата) що бѣше това животно? Д. това животно е овца. У. това прѣдложение изговоре- рете бавно така: това — животно — е — овца. Гледайте сега у мене! Когато ударѣх на чинѣтъ съ ржката, тога да говоритѣ (За да го разбератъ дѣцата, учителя по-напрѣдъ самичекъ говори подиръ всѣкое удряне съ ржката). Какво казахте сега (подиръ първото ударяне)? Д. това. У. А сега (подиръ второто ударяне)? Д. животно. У. Сега (подиръ третото ударяне)? Д. е. У. А сега (подиръ четвъртото ударяне)? Д. овца. (Тука учителя може да пита дѣцата редомъ и размѣсено, какво казаха подиръ всѣкое ударяне. Скоро ще захванатъ они да отдвожатъ думитѣ на всѣкое прѣдложение, и тога вече не е нужно прѣдварителното бавно говорене отъ страната на учителя, както и удрянето му съ ржка). У. това, което изговорихме подиръ всѣкое ударяне, нарича се дума. Колко думи казахме? Д. четири. У. Коя е първата? втората? и пр. (И прѣзъ редъ учителя може да пита за всѣкоя дума. Тога той за по-лесно означава на прѣстѣтъ си всѣкоя дума отъ прѣдложението и, като мърдне единия прѣстъ, накарва дѣцата веднѣга да изговорятъ означената дума.) Изговорете сега оц' еднѣжъ вситѣ думи, по бавно! Де сега веднѣга, безъ спирање! Сега вие разбрахте, че всѣкое прѣдложение се състои отъ нѣколко думи. А да познаете, колко думи има въ нѣкое прѣдложение, трѣбва да го изговорете бавно, както видохте по-напрѣдъ.

По-нататакъ дѣцата трѣбва сами да изнамиратъ прѣдложения съ двѣ, три и прч. до петъ думи, споредъ означенъ брой нули на дѣската, и да ги казватъ на учителя. Това самостоятелно упражнение ще ги улесни и утвърди много въ распознаванъето на думитѣ.

3. Упражнения на окото и ржката. Тука трѣбва дѣцата напрѣдъ да се запознажатъ съ думитѣ: дѣсно, лѣво, горѣ, долѣ, напрѣдъ, назадъ; кое се казва дѣсна ржка, дѣсно око, и прч., и съ имената на прѣстѣтъ, и прч. Подиръ това се учатъ они да сѣдатъ на чиноветѣ исправе-

ни, държейщемъ си нозѣтъ стѣкмени и спуснати право надолѣ, гърдитѣ издадени малцѣ на напрѣдъ, а главата права и въ потрѣбната раздалеченостъ отъ плаката; да турятѣ плакитѣ си върху писалището паралелно (успоредно) съ края му, и да я придържватъ съ лѣвата рѣка, която легкичко лежи върху писалището рѣчи до лакътътъ; да теглятѣ грифеля (писалката) по плаката съ дѣсната рѣка, която го съпалецътъ и срѣдний пѣръстъ крѣпи взаимно противоположно, а съ посочникътъ, който лѣжи протѣгнато до нѣкъдѣ вързъ учителя, отправя движението му, — и която има четвъртий пѣръстъ свиенъ малцѣ на вѣнтрѣ и положенъ върху малкий пѣръстъ, който служи за подпорка на цѣла рѣка. Най-послѣ дѣцата правятѣ въ въздухътъ движения въ различни посоки подѣ тактѣ при командата на учителя: напрѣдъ! назадъ! надѣсно! налѣво! съ цѣла рѣка! само съ пѣръстѣтъ! и прч.

2. Разлаганье на думитѣ въ слокове.

1. Упражнения въ говоренъето. И тука ще се взиматѣ прѣдмети за разговоръ съ дѣцата отъ разглежданъето на картинитѣ въ букваря и ще се описватъ въ отдѣлни прѣдложения споредъ показаний горѣ начинъ. Цѣльта е, да се научатѣ дѣцата да говорятѣ правилно и да изговарятѣ звуковетѣ чисто и ясно. Понеже материялтѣ за разговоръ трѣбва да се избира така, щото при подирнитѣ упражнения въ четенъето да може онъ да се употрѣби добрѣ за оживляванье на думитѣ; заради това въ тоя периодъ ще се запознажатѣ дѣцата и съ съдържанието на пѣсната, която турихме въ основата на първоначалното четенье и пишенье**)

2. Упражнения на ухото. Взиматѣ се отдѣлни прѣдложения отъ прѣдходний разговоръ и се разлагатѣ въ думи. Ще се изваждатѣ отъ тия прѣдложения най-напрѣдъ едносложни думи, послѣ двосложни, троесложни и прч., и всѣкоя отдѣлно ще се разлага въ нейнитѣ слокове, съ пи-

*) Така народна пѣсена лазаркитѣ пѣятѣ по насъ на малки дѣца. Она като че е нарочно скроена за звучната метода; заради това я и употрѣбихме за цѣльта си, като направихме нѣкои малки поправки въ нея.

танье: колко пѣти си отвори устата, когато изговори тая дума? или колко слокове има тая дума? Заедно съ разлаганьето на думитѣ ще върви и сглобяваньето имъ. Подиръ значително улеснение на дѣцата въ тая работа, учителя ще имъ задава разложени думи, за да ги сложатъ они сами; още той може да кара дѣцата, да избиратъ сами думи най-напрѣдъ съ два, послѣ съ три до шесть слокове, споредъ означенитѣ пули на дѣската, и прѣдъ него да ги разлагатъ и слагатъ.

Въ правилното разлаганье на думитѣ въ слокове много ще помогне на дѣцата и обикновенното въ народѣтъ обръщанье на думитѣ, напр. Ра-чо (чо-ра), Пет-ко (ко-пет) и др. т. Заради това учителя трѣбва по нѣкога да кара дѣцата да обръщатъ и обърнати думи и необърнати.

Ето примѣрната форма на работеньето въ тоя периодъ:

У. Изговорете прѣдложението: Чувала майка сина и щерка! Колко думи има въ това прѣдложение! Д. петъ. У. Кажете ги едно по едно! Д. Чувала — майка — сина — и — щерка. У. коя е първата? третата и прч. Слушайте сега, какъ ще изговорѣ азъ третата дума! (Броейщемъ на прѣстѣтъ си, учителя изговаря тая дума разглобено така: си-на.) Изговорете я и вие всички по сѣщия начинъ! Де ти С. самичакъ! И ти Е. самичка! Колко пѣти си отворихте устата! Д. Два пѣти. У. Що изговорихте първий пѣтъ? Д. Си. У. А вторий пѣтъ? Д. на. У. Сега ви разглобихте думата „сина“ въ два сглоба. Оттука натамъ ние ще наричамъ сглобовете на всѣкоя дума „слокове“. И така, кои слокове изговорихте? Д. Си-на. У. Изговорете ги веднѣга! Д. Сина. У. Ето сега вие ги сглобихте пакъ. Гледайте у мене! Когато мръднѣ посочникътъ, вие ще изговорете първий слогъ; когато мръднѣ срѣдний прѣстъ, вие ще изговорете вторий слогъ; а когато мръднѣ и двата прѣста заедно, вие ще изговорете и двата слога веднѣга. (Учителя мърда прѣстѣтъ си, а дѣцата говорятъ дружно: си! на! на! на! си! си! си! си-на! и прч.) Де сега да видимъ, да ли ще погодете колко слокове има въ думата „чувала“ и прч.

3. Упражнения на окоето и ръката. Споредъ дадения отъ учителя примѣръ на дѣската, дѣцата подъ тактъ пишѣтъ на плакитѣ си дирното въ постъпененъ вървежъ: най-напрѣдъ прѣвъ цѣла плака черти отъ лѣво долѣ на

дѣсно горѣ, отъ дѣсно горѣ на лѣво долѣ, перпендикулярни (спуснати) на горѣ и на долѣ, и хоризонтални (лѣгнати); послѣ помежду двѣ спомагателни линии на плаката черти отъ долѣ на горѣ, отъ горѣ на долѣ, и свързване и на двата вида черти, внѣтрѣ и внѣ отъ линиитѣ (Виждѣ таб. I фигур. 1). При тия упражнения учителя на потребно-то врѣме и мѣсто ще расправи на дѣцата, че съ лекичкото тѣглене на грифеля на горѣ се отбелѣжаватъ тънки черти а съ истѣжкото на долѣ — дебели черти.

Забелѣжка. Тактътъ се състои въ дружното работене на дѣцата споредъ командата на учителя, като имъ е казано отна-прѣдъ, какво да правятъ они при слушањето на извѣстни думи отъ страната на учителя; на пр. въ писанѣто при думата „пригответе се!“ дѣцата веднѣга турятъ плакитѣ си на писалището и взиматъ позата на писанѣто; при думата „почнете!“ они веднѣга взиматъ грифелѣтъ си отъ поличката на чинѣтъ и намѣстуватъ рѣката си тамъ, отъ кадето трѣбва да се захване писанѣто; при **темно** „едно!“ веднага тѣглѣтъ грифеля на горѣ; при **темно** „двѣ!“ тѣглѣтъ грифеля надолѣ; при **темно** „три!„ веднага се спиратъ.

3. Откриване на звуковетѣ.

1. **Упражнения въ говоренѣто.** И тука се правятъ сѣщитѣ разговори, които и въ първитѣ два периода.

2. **Упражнения на ухото.** Отдѣлни думи ще се разлагатъ въ слокове а слоковетѣ — въ звукове. За тая цѣль ще се избиратъ думи съ слокове най-напрѣдъ отъ два звука, послѣ отъ три и прч.; а ще се разлагатъ слокове най-напрѣдъ съ съгласенъ звукъ и гласенъ, и наопаки, послѣ съ съгласенъ, гласенъ и съгласенъ, най-послѣ всѣкакви. Всякой звукъ ще се уприличава отъ дѣцата на животински или другъ нѣкой гласъ или звукъ. Непосредственно подиръ разлаганѣто на звуковетѣ ще върви и слаганѣто имъ. Примѣрната форма на работенѣто е тая:

У. Изговорете думата „сина!“ разложете я въ слокове! повторете онѣ единъжъ първий слогъ! Д. Си. У. сега слушайте какъ ще го изговориъ азъ! Държейщемъ посочникътъ си до устнитѣ при изговарянѣто на първий звукъ, а отдалечвай-щемъ го отъ нихъ при изговарянѣто на вто-

рий, учителя протѣга слогътъ неотлажно така: ссссиинии.) Протѣгнете го и вие така всички! Де ти Л. самичкъ! И ти Р. самичка! Когато протѣгахте слогътъ, какво чухте овде (турайщемъ прѣстѣтъ до устнитѣ)? Д. сссс. У. А тамъ отдалечвайщемъ го отъ устнитѣ)? Д. иини. У. Слушайте какъ ще изговорѣя тоя слогъ обърнато! Учителя, безъ да употрѣбѣва посочникътъ си по горний начинъ, изговаря иинисsss, и накарва ученицитѣ да повтарѣтъ.) Какво чухте най-напрѣдъ? Д. иини. У. Кой казва така? Д. Който се чуди на нѣщо. У. Какво чухте най-послѣ? Д. сссс. У. Кой казва така? Д. гжската. У. какъ викаете, когато се чудимъ? Д. иини. У. Веднѣга, безъ протѣганье! Д. и! У. Какъ вика гжската? Д. сссс. У. Веднѣга! Д. с. У. И така вие изговорихте: с! и! Това сж звукове. Кой бѣше първий звукъ? вторий? Гледайте сега у мене! Когато мрѣднѣх посочникътъ си, вие ще изговорете първий звукъ; когато мрѣднѣх срѣдний прѣстѣтъ, вие ще изговорите вторий звукъ; а когато мрѣднѣх и двата прѣста заедно, вие ще изговорите и двата звука веднѣга. (Учителя мърда прѣстѣтетѣ си, а дѣцата говорѣтъ дружно: с! и! и! с! с! си! си! ис! ис! и прч).

Слогове съ съгласенъ звукъ, гласенъ и съгласенъ, напр. сол, ще се протѣга така: ссссооолллл; съ два съгласни звука и единъ гласенъ напр. сла — така: ссссллллаааа. Тука при изговаряньето на третий звукъ, прѣстѣтъ ще отива настрана. Подиръ двѣ-три упражненія употрѣблението на прѣстѣтъ ще стане излишно защото дѣцата ще починѣтъ веднѣга да улу чватъ звуковетѣ на даденитѣ слогове. Тога учителя може да задава на дѣцата голи звукове отъ едносложни думи, за да ги слагатъ направо и обърнато, на пр. сол (лос); фес (сеф); пес (сеп); мракъ (карм) и др. т. Онъ може още да означава на дѣската извѣстенъ брой нули и да кара дѣцата да изнамиратъ думи съ толко звукове и да ги слагатъ различно. Това много ще ги улесни въ прозираньето, така да се рѣче, на звуковетѣ, което е главното условие за писанье отъ умъ на всѣкоя дума.

3. Упражнения на окото и ржката. Тука дѣцата подъ тактъ пишѣтъ съставенитѣ дѣлове на буквитѣ, като имъ даватъ названия сами, на пр. кука, колаче и др. т. Ще се пишѣтъ най-напрѣдъ по-леснитѣ дѣлове, послѣ по-

мжчинитѣ; и най-напрѣдъ отдвоено, послѣ едвоено. (Виждѣ табл. I. фиг. 2.)

Забѣлѣжка. Упражненията въ всѣкой периодъ ще вървѣтъ по същия редъ, който е прѣдставенъ тука и могатъ да се състоѣтъ отъ нѣколко лекции, отъ които всѣкоя не бива да трае по-вече отъ 40 минути. Всѣкой периодъ ще трае толкова, колкото е потребно да се улѣснитъ дѣцата въ работата му; но пакъ учителя трѣбва да поради, щото първитѣ два периода да се свършѣтъ за 2 недѣли, а послѣдний, който е най-важенъ, да не поиска по-вече врѣме отъ 2 недѣли. Съ една рѣчь, да се постѣвива така, щото приготвлението къмъ четенъето и писанъето да се свърши за единъ мѣсець.

II. Четенье и писанье.

Първи отдѣлъ на Букваря.

Дѣцата вече могатъ да распознаватъ думитѣ рѣчи на всѣкое прѣдложение, да разлагатъ и слагатъ всѣкакви слогове и звукове, и да пишѣтъ до нѣкъдѣ добръ съставенитѣ дѣлове на буквитѣ. Врѣме е вече да имъ се покажѣтъ сега самитѣ букви, за да ги четѣтъ и пишѣтъ. Съ кои букви да се захване и по колко да се показватъ на единъ нѣтъ, прѣдставено е въ самия Букваръ. Тука е потребно само, да се покаже методическия вървежъ на работата.

1. Прѣдъ всичко учителя ще скрои едно прѣдложение и ще го даде на ученицитѣ, за да го разложѣтъ въ думитѣ му. Въ това прѣдложение трѣбва да влѣзѣтъ всичкитѣ думи, които стоѣтъ срѣщу буквитѣ, що има да се откриѣтъ. Нека рѣчемъ, че за си и на е това прѣдложение: Рачо купилъ на брата си нова книга.

Изговорете всички това прѣдложение: Рачо купилъ на брата си нова книга! Де ти А. самичкъ! И ти Б. самичкъ! колко думи има въ него? Изговорете думата. си! И думата на! запомнете ги сега добръ.

Подиръ това учителя ще даде на дѣцата първата дума, за да я разложѣтъ въ звуковетѣ ѝ споредъ извѣстний имъ начинъ.

2. Сега учителя, стоейщемъ до дѣската съ тебиширътъ въ рѣчка, казва: Гледайте тука! Азъ ще напишѣ сега на

дъската с (или и). Онъ пише буквата, пита, какъ я направилъ, и накарва ученицитѣ да я копирайтѣ на плакитѣ си по дѣловетѣ ѳ (разбира се, ако ги има.) Послѣ учителя покрива буквата; ученицитѣ казватъ, каква черта се най-напрѣдъ прави, послѣ каква и най-послѣ, какъ се пише цѣла буква и на що приличе (Дѣцата могатъ да уприличатъ буквата е на пр. на половинѣ геврече или колаче, или на друго нѣщо. Тукъ сж тѣ самостоятелни, както и по-напрѣдъ при уприличаванъето на звуковетѣ) За да се съживятъ дѣцата трѣбва сега да отворѣйтъ букваритѣ си и да найдатъ, колко пѣти се срѣща показаната буква въ всѣкой редъ на нейната страница. Сжщото може да стане и съ подвижнитѣ рѣкописни букви, които учителя за тая цѣль нарежда на дъската.*)

3. Така ще се показватъ вситѣ букви. Отъ първомъ, веднѣга подиръ първата буква, трѣбва да се покаже и втората. И щомъ се запознайтъ дѣцата вече съ двѣ букви, учителя ще напише на дъската нѣколко комбинации отъ нихъ (само да не сж много) и ще накара дѣцата, да ги четатъ безъ да оставѣйтъ мѣстата си. Ще се четатъ на дъската по-напрѣдъ по-леснитѣ комбинации, послѣ по-мѣчнитѣ, т. е. най-напрѣдъ слокове съ двѣ букви (съгласна и гласна; гласна и съгласна), послѣ съ три букви (съгласна, гласна и съгласна; двѣ съгласни и една гласна; една гласна и двѣ съгласни), послѣ думи отъ прѣваранитѣ слокове съ сжщата постъпенность, и най-послѣ кѣсички прѣдложения, разбира се, гдѣ е възможно. Слоговетѣ съ двѣ съгласни нѣма веднѣга да се прочитватъ, но една по една ще се придаватъ на гласната, както е показано въ Букваря. За съживяване на дѣцата, учителя задава имъ задачи, да му направѣйтъ думи отъ написанитѣ или нареденитѣ слокове на дъската. Това се нарича игра на буквитѣ.

4. Отъ четенъето на дъската веднѣга се мѣнува къмъ писанъето на плаката по прѣгледъ отъ дъската.

*) Подвижнитѣ букви не сж необходимото пѣщо въ показванъето на буквитѣ споредъ нашия начинъ: заради това тамъ, гдѣто не могатъ да се набавѣтъ може да се върши работата и безъ нихъ.

5. Откакъ се обработятъ по тоя начинъ вситѣ букви на урокътъ една подиръ друга, дѣцата ще отворятъ букваритѣ си и най-напрѣдъ ще четатъ, подиръ ще пишатъ по прѣгледъ и отъ умъ тамонинитѣ комбинации, вървейщемъ отъ по-лесното къмъ по-мъжното.

6. Доклѣ не се утвърдятъ вситѣ ученици въ показанитѣ букви, не бива да се показватъ нови. При четеньето и писанъето, учителя всѣкога ще пази на правилната нота на ученицитѣ и ще ги кара, да звукуватъ онова, което четатъ и пишатъ. Никога нѣма да забрави той, да прѣгледа писменната работа на всѣкой ученикъ и да показва на дѣската правилността на погрѣшно написаната буква.

7. При показванъето на **дж, ф, ъ, ъ, ъ**, които трѣбува да вървятъ най-послѣ,*^{*)} не е нужно да се кроятъ нарочни прѣдложения и да се изваждатъ отъ няхъ потрѣбнитѣ думи. Доста ще бѣде, ако учителя напише на дѣската потрѣбните думи и, откакъ накара дѣцата да я прочетатъ покаже гласътъ на непознатата имъ буква. Да вземемъ за примѣръ думата „кафе“.

У. прочете това, което написахъ на дѣската!
Д. ка. . . е. Незнаеме, Г-нъ учителю, що е това прѣдъ е. У. това е **ффф**. Изговорете го всички! Де ти М. самичъкъ! И ти К. самичъкъ! Четете сега написаната дума! Д. кафе. У. Де ти Б В. и пр. Тая буква се пише така (учителя пише на дѣската новата буква, пита за съставнитѣ ѝ дѣлове и наказва дѣцата, да я копиратъ, както е казано по-горѣ).

Колку до останалитѣ букви, припознаванъето имъ, учителя ще расправи на дѣцата: **ъ**, на края не се чете, а въ срѣдата има гласъ **ж**; **ь**, умекчава прѣдходната буква; **ъ** се изговаря въ едни мѣста като **е**, а въ други като **я**.

8. Щомъ се прѣкара рѣкописното писмо, ще се мине къмъ печатното, което съдържа това сжщото, което се е обработвало въ първото. Много скоро ще привикнатъ дѣцата да четатъ печатнитѣ букви, запознавайщемъ се съ няхъ съ помощьга на рѣкописанитѣ. Въ всѣкой лекция работата ще върви така: учителя ще напише на дѣската изучениитѣ букви най-напрѣдъ въ рѣкописната имъ форма, послѣ подъ всѣ-

*) Гдѣ именно, показано е въ Букваря.

коя буква ще напише и печатната ѝ форма (Виждѣ въ Букваря); и щомъ уловятъ дѣцата послѣдната, той веднѣга ще ги накара да четатъ по букваря. И тука нѣма да се бърза къмъ новото, докль не се утвърди старото. А да се утвърдятъ по-добрь въ печатното писмо, дѣцата ще прѣписватъ всѣкой урокъ съ ръкописни букви. При свършкътъ на тоя отдѣлъ они трѣбва да научатъ имената на буквитѣ спорѣдъ ланкастерската метода, на пр. а, бе, ве, ге и пр., и така да се приготвятъ вече къмъ сричанъето, съ което ще иматъ работа въ подирний отдѣлъ.

Втори отдѣлъ на Букваря.

Цѣльта на тоя отдѣлъ е, да се улеснятъ дѣцата въ по-тамошното четене и писанье, и да се запознаятъ до нѣкъдѣ съ правописанието, както и въ славянското писмо. Постъпенний вървежъ е показанъ въ букваря, а начинътъ на работенъето е тоя:

1. Откакъ се покажатъ въ букваря изучаемитѣ главни букви въ ръкописната имъ и печатна форма, ще се четатъ думитѣ най-напрѣдъ съ слокове отъ двѣ букви, послѣ отъ три и прч.; отъ послѣднитѣ ще вървятъ напрѣдъ ония които се състожатъ отъ съгласна, гласна и съгласна. Думитѣ ще се четатъ по-напрѣдъ само затова, да се приготвятъ дѣцата чрезъ нихъ за подирний съставецъ (статия), отъ който сж вземени за тая цѣлъ.

2. Прѣдъ да се мине къмъ четенъето на прѣдложенията на всѣкой съставецъ, учителя оживлева съдържанието му на ученицитѣ чрѣзъ описанъето на касателната картина, което ще се състои отъ питаня и отговори. Питанията ще се задаватъ така, щото по-вечето отговори на дѣцата да се срѣщатъ съ прѣдложенията на дадения съставецъ, който ще се чете малко по-послѣ. При всѣкое питанье учителя ще посочва на прѣдметътъ, който се описва, а отговоритѣ на дѣцата ще сж, както и въ други случаи, дружни и отдѣлни. На съкратени питаня ще се отговаря съ съкратени прѣдложения, които веднѣга ще се свързватъ съ прѣходнитѣ. Гдѣ не могатъ да отговарятъ ученицитѣ, тамъ учителя ще от-

говори и ще ги накара да повтарятъ същото. При свършването на описаното единъ отъ ученицитѣ ще повтори всичко, а тамъ, гдѣто онъ погрѣши, ще го поправи другъ ученикъ или самиятъ учителъ. Нека опишемъ за примѣръ картината при 5 урокъ.

У. Що виждате, изображено на тая картина!
 Д. Ние виждаме човѣкъ, дѣте и пр. У. какво прави човѣкътъ? Д. човѣкътъ лови риба. У. Съ какво? Д. Съ мръжа. У. Свързете послѣдний отговоръ съ понапрѣшный! Д. Човѣкътъ лови риба съ мръжа. У. А дѣтето какво прави? Д. Дѣтето сѣди. У. Гдѣ? Д. На брѣгътъ. У. Какво прави още? Д. Държи вѣдица. У. Гдѣ? Д. Въ рѣката. У. Свързете сега въ едно всичко що казахте за дѣтето! Д. Дѣтето сѣди на брѣгътъ и държи вѣдица въ рѣката. (До тука отговоритѣ на дѣцата не се срѣщатъ съ прѣдложенията на съставецътъ). У. Гдѣ живѣятъ рибитѣ? Д. Рибитѣ живѣятъ въ водата. У. Що правятъ тѣ въ нея? Д. Тѣ весело пливатъ въ нея. У. Съ какво? Д. Съ крилицата си. У. Свързете сега това съ прѣдходный отговоръ! Д. Тѣ весело и пр. съ крилицата си. У. Съ какво сж покрити рибитѣ. Д. Рибитѣ сж покрити съ люспи. У. Какъ сж наредени люспитѣ? Д. Люспитѣ сж наредени едно възъ друго. У. Като какво? Д. Като керамиди на покривъ. У. Свързете двата послѣдни отговори! Д. Люспитѣ и прч. У. Рибитѣ иматъ ли гласъ? Д. Не знаемъ, Г-нъ учителю! У. Рибитѣ нѣматъ гласъ и все сж нѣми. Повторете това, което ви казахъ! Кой лови рибитѣ и съ какво? Д. Рибарѣтъ лови рибитѣ съ мръжа или сакъ. У. Още съ какво се лови риба? Д. Много риба се лови и съ вѣдица. У. Какъ е направена тя? Д. Тя е вързана за единъ прѣтъ съ конско влакно. У. Де сега ти Р. повтори всичко що се каза за рибитѣ!

3. Веднѣга подиръ описанието върви четенѣто на дадения съставецъ. Всѣкой ученикъ трѣбва да получи по едно прѣдложение. При свършването на съставецътъ, единъ или двама отъ ученицитѣ трѣбва на цѣло да го прочетятъ. Тога учителя ползува се отъ случая да съобщи на дѣцата полезни и достѣпни познания за прочетенитѣ прѣдмети, и ги кара да мислятъ самостойно за нихъ. Тука могатъ да му послужатъ за ръководство питанията, които сж прѣдставени съ курсивъ подъ всѣкой съставецъ.

4. Щомъ се свърши единъ урокъ*) ще се прави повторение на прѣкараното и послѣ ще се минува къмъ новъ урокъ. Но ако се урокътъ състои отъ нѣколко съставци, тога, при свършѣхъ на всѣкой съставецъ, ще се даватъ по-трѣбнитѣ наставления, които да служатъ и за съединителна точка съ подирний съставецъ. Ето единъ примѣръ за 7-й урокъ!

У. (Подиръ съставецътъ: „Изворъ вода извираше“ и прч.) Ленко, можешъ ли да шиешъ като Славка, за която се прочете сега? Л. Не мога, Г-нъ учителю! У. Ахъ! трѣбва да се научишъ за напрѣдъ, и не само да шиешъ, но и да прѣдешъ, мѣсишъ и пр. Само тога ще бъдешъ вѣрно момиче и прѣдъ всѣкого можешъ да кажешъ, както казва подирний съставецъ; прочети го! Л. (чете) „Вѣрно съмъ азъ момиче“ и прч. У. Но слушайте, дѣцата мои! Човѣкъ трѣбва не само да знае нѣкоя работа но и да я работи; защото, ако не работи, не бива да иде, казва Господъ. Петко, чети подирний съставецъ! П. (чете) „Стани, щерко, фрѣкъ кждея“ и прч. У. Какво разбра отъ прочетеното? П. Нѣкоя си щерка, като нехтѣла да прѣде, лѣгала майка си, ужъ змия имало въ кждеята и прч. У. Право ли е сега да иде она? Кажи ти Р! Р. Не е право. У. Защо? Р. Защото трѣбвало е тя по-напрѣдъ да работи, та послѣ да иде. У. Не бивали само да ядѣтъ людѣтъ и нищо да не работятъ? Кажи Е! Е. Не бива. У. Защо? Е. Защото тога нече да иматъ ни храна, ни облекло, нито нищо. У. Така е. Сега ще ве питамъ за друго: Какъ е прилично да яде човѣкъ? Д. Не знаемъ, Г-нъ учителю! (Ако не знаатъ дѣцата, учителя трѣбва да имъ покаже, въ какво се състои приличието въ яденѣето. Тога ще имъ спомне той и за лакомитѣ дѣца, които често се задавятъ отъ бързанѣе, и веднѣга ще накара нѣкое дѣте да прочете пословицата: „Кой се прѣваря“ и прч. Подиръ това учителя ще утвърди на дѣцата даденитѣ наставления и съ това ще свърши повторението на цѣлъ урокъ.)

5. За да се избѣгне безмисленното четене на думитѣ, всѣкога въ прочитанѣето учителя ще прави смисълътъ имъ живъ, като пита ученицитѣ, кои прѣдмети означаватъ

*) Уроцитѣ сж означени въ Букваря съ цифритѣ 1, 2, 3, и прч., и могатъ да се искаратъ най-малку въ 2 лекции — една за думитѣ, а друга за прѣдложенията.

тия думи и какви още други прѣдмети има отъ сѣщій родъ. Оживляванъето на съдържанието служи затова, да се удържи умътъ на дѣцата при прѣдметътъ и чрѣзъ дадената му храна да се разбуди отново внимателността имъ. Всѣкой звукъ, всѣкой дума ще се говори съ строго ударение на гласътъ, така-щото да се усѣти въ това енергията на внимателността. Малкитѣ дѣца сѣ толко охотни и ревностни при работата, щото благонамѣренний и разуменъ учитель твърдѣ лесно сполучва, да ги доведе до гласовито, бавно и силно говорене. Машиналното четене безъ писане на съдържанието не трѣбва да се търпи; заради това при всѣкое прѣдложение, което се чете, да се глѣда на смисленното му произношение, да се издигва опрѣдѣленно тая дума, която има по-силенъ тонъ и, при питанъето на учителя, да се отдава наредъ съдържанието му; на пр.

У. Кой живѣе въ водата? Д. Рибитѣ живѣятъ въ водата. У. Гдѣ живѣятъ рибитѣ? Д. Въ водата и прч.

Когато чете единъ ученикъ, въ това врѣмя вситѣ други трѣбва да глѣдатъ въ книгитѣ си. За да се увѣри, дали пазятъ ученицитѣ на това, което се чете, учителя по нѣкога ще запитва тогова или оногова: гдѣ се чете? коя дума се изговори най-послѣ? Понеже здравата основа на правилно писане е правилното говорене, то безкрай е необходимо, при четенъето на по-мѣлнитѣ думи, да се пита, отъ какви букви се тѣ състоитъ, сир. да се срѣчатъ; на пр. думата Златанъ се състои отъ: З, л, а, т, а, н, ъ.

6. Както чрѣзъ четенъето, сѣщо и чрѣзъ писанъето трѣбва да се напечати буквенната картина въ паметъта на дѣцата; заради това най-напрѣдъ думитѣ, послѣ прѣдложенията, веднѣга подиръ прочитанъето имъ, ще се прѣписватъ отъ Букваря. Тога писанъето на непознатитѣ букви ще се показва на дѣската, а на неутвърденитѣ ще се посочва въ Букваря, гдѣто се тѣ намиратъ въ края на всѣкой урокъ. Обаче прѣписванъето трѣбва да служи само за приготовление къмъ писанъето отъ умъ или безъ прѣгледъ. По тая причина ще се пише отъ умъ всичко, що се е по-напрѣдъ прѣписвало. Но и при двата вида писане нѣма да се казва само: Напишете това и това! Това нѣщо би

довело ученицитѣ до безмисленность, што най-послѣ тѣ пакъ да не знажтъ, какъ се пише дадената дума. Трѣбва по-напрѣдъ да се пита: Какъ се пише тая дума? Сричай! Когато се пишжтъ отъ умъ тия думи, които се намиратъ въ букваря, трѣбва да се диктуватъ отъ самия учителъ, или по-добрѣ, отъ нѣкой ученикъ, който е по-способенъ за тая работа и който работи заедно съ другитѣ едно и сжщото; на пр.

Пишете: „Геро“! (Дѣцата пишжтъ). Сръчи тая дума, К! (К. срича, а другитѣ гледатъ въ илалитѣ си и поправжтъ погрѣшеното). Пишете: „Генчо“! и др. т.

По нѣкога учителя ще кара ученицитѣ да написватъ отъ умъ сами сроднитѣ имена на тия прѣдмѣти, които се намиратъ въ Букваря. Сжщо тѣ ще пишжтъ отъ умъ отговоритѣ на курсовитѣ питання подъ всѣкой съставецъ, както и по-леснитѣ стихотворения, които за тая цѣль, а и за развиваието на паметта се научватъ наустъ. Прѣдъ да поправя учителя погрѣшкитѣ на ученицитѣ, они сами си ги поправятъ едни на други това разбужда у нихъ голѣмъ интересъ и надваряиье.

7. Споредъ мѣрата, какъ се расширява четеньето и писаньето, върви напрѣдъ и правописанието. Именно съ упражненията въ прѣписваньето и писаньето отъ умъ свързватъ се правописни забелѣжки; тука се разбира това, да се пишжтъ съ главни букви собственнитѣ имена и думитѣ подиръ всѣкая точка и стихъ. При първата отъ тия думи учителя ще даде на дѣцата понятие за нихъ и послѣ ще имъ го припомнюва при по-тамошнитѣ случаи. Още навсекѣдъ ще назитой, да разпознаватъ дѣцата думитѣ и да ги пишжтъ раздвоено една отъ друга. Сжщо строго ще назитой да се четжтъ и пишжтъ правилно тия думи, които се обикновенно изговарятъ неправилно; на пр. дѣждъ, Радка и др. т. тия всички думи сж напечатни въ Букваря съ отличенъ печатъ. При всѣкая такава дума показва учителя правилното ѣ говоренье и писанье; на пр. дѣждъ се изговаря: дѣждъ а не дѣшъ, и слѣдов. се пише съ жд, а не съ ш; защото казваме: дѣждове а не дѣшове. Въ първата година дѣцата сж още слаби, та не ще могжтъ да разбержтъ

гдѣ се пише т и ж, ѣ и е, ѣ и я; но затова могатъ много да се улеснижтъ они, ако имъ дава учителя да прѣписватъ отъ дѣската паралелно подобрени думи съ тия букви, и да ги запитва при четеньето, какъ се пишеше тая дума. Когато ще стигнатъ ученицитѣ до 15 урокъ, учителя ще ги накарва да пишжтъ отъ умъ на дѣската прѣдложенията отъ тоя урокъ, и сами да поправжтъ погрѣшкитѣ си прѣдъ неговитѣ очи.

8. Въ правилното употрѣбление на прѣпинателнитѣ знакове много се улесняватъ ученицитѣ, а) когато ги учителя кара при четеньето да се спиратъ на тие знакове както трѣбва, именно на точката да спущатъ гласътъ и да си почиватъ, при въпросителната да употрѣбляватъ въпросителенъ тонъ, при запетаята да спржтъ малцѣ, безъ да спущатъ гласътъ си, при точка съ запетая да спущатъ гласътъ си, безъ да почиватъ, а при удивителната да употрѣбляватъ извикателенъ тонъ; б) когато ги той пита: що стои тука, какъ се нарича тоя знакъ? в) когато въ прѣписванъето обръща вниманието имъ на голѣмата правилностъ, а прѣдъ писанъето отъ умъ ги пита за всѣкой прѣпинателенъ знакъ, който ще се срѣщне.

9. Откакъ се научжтъ дѣцата да пишжтъ всѣкоя буква, прѣписванъето е вече домашна работа.

10. Въ 16 урокъ трѣбва да се утвърди на дѣцата редътъ на азбуката, който ще имъ потрѣба за по-послѣдни цѣли. Но понеже тая работа е малко сухичка за дѣцата, заради това веднѣга, подиръ нея вървятъ приказки, които трѣбва отново да ги просвѣтжтъ. Съ тая цѣль вървжтъ приказки и подиръ думитѣ, на които ще се упражнява славянската азбука. Изобщо всѣкоя приказка най-напрѣдъ ще се раскаже отъ учителя, послѣ ще се повтори отъ дѣцата и най-послѣ ще се чете и пише отъ тѣхъ.

11. Само когато се доста улеснижтъ въ гражданското писмо, ученицитѣ ще минжтъ къмъ изучаванъето и четеньето на славянското, слѣдъ въ послѣдната четвъртъ на първата учебна година. Тука редътъ на изученитѣ букви стои въ зависимостъ отъ вървежжтъ на думитѣ, въ които се тѣ срѣщатъ и които послѣ ще се четжтъ въ свързани прѣдложения, както е показано въ Букваря. Понеже и ту-

ка трѣбва да се върви отъ по-лесното къмъ по-мжчното, заради това ученицитѣ най-напрѣдъ ще се въ приказкитѣ послѣ въ молитвитѣ и църковнитѣ пѣсни; заради това и отъ послѣднитѣ се избраха само тия, които всѣкой день се чуятъ въ училището, дома и въ църквата. При упражняването въ нихъ ще се запознахтъ дѣцата и съ ударенията и титлитѣ, които обаче трѣбва да се свършатъ само въ втората или третата година. Дѣцата могатъ да се утвърдятъ въ титлитѣ а) съ образецъ на дъската, б) съ гледанье въ Букваря и в) съ пишенье отъ умъ на думитѣ, въ които се тѣ срѣщатъ.

Трети отдѣлъ на Букваря.

Въ края на първата година дѣцата трѣбва да захванхтъ да пишхтъ вече и съ перо на хартия. Именно въ това врѣме, когато ще се четхтъ славянскитѣ съставци, писаньето съ перо ще се упражнява на приготвенитѣ згова тетрадки, отъ които всѣкой трѣбва да носи отвѣнъ името на ученикътъ и датата на започеткътъ ѝ. Най-напрѣдъ ще се упражнява всѣкой буква отдѣлно и подъ тактъ (Виждѣ таб. II) и тога учителя пише прѣгледъ не на дъската, а въ тетрадкитѣ на ученицитѣ. Самитѣ букви ще вървхтъ споредъ сродството на формитѣ имъ и леснотата на писаньето имъ, както е показано въ Букваря. Щомъ захванхтъ дѣцата да пишхтъ здраво и добръ, нѣкои отъ нихъ трѣбва да ги свързватъ и въ думи, които ще се изваждатъ отъ рж-гуписнитѣ съставци. За да не бждхтъ уморителни за дѣцата, тия упражнения ще се размѣняватъ съ прѣписанье и писанье отъ ума на плаката. Откакъ се прѣкарать по тоя начинъ вситѣ букви, ще се мине къмъ съставцитѣ, но тога ще се пишхтъ по-напрѣдъ отдѣлни прѣдложения или стихове, послѣ цѣлъ съставецъ, и то споредъ прѣгледътъ въ Букваря и на дъската.

Тоя курсъ, който сега се упражнява помежду двѣ спомагателни линии, ще се продължава и въ първата половина на втората учебна година, обаче на една спомагателна линия и безъ нея, така-щото да се приготвхтъ дѣцата за напрѣдъ да пишхтъ безъ всѣкакви линии и подкладки.

1879.

Бързотискна-Печатница на Іанко С. Ковачевъ

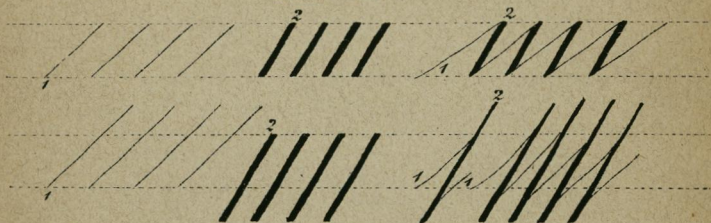
ВЪ

Пловдивъ и Софїя.

ТАБЛИЦА I.

Съставните дѣлове на буквите заедно съ темпата имъ.

ФИГУРА I.

ФИГУРА II.

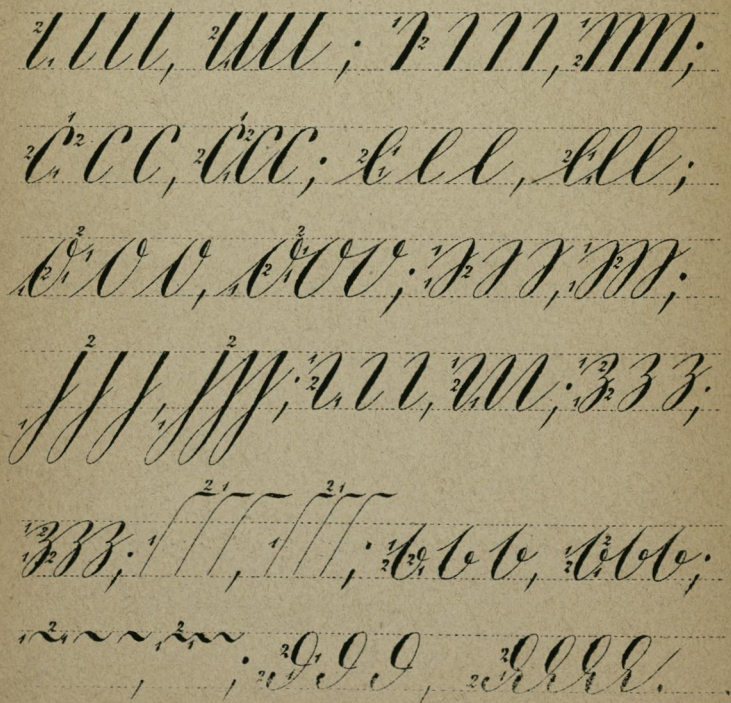

ТАБЛИЦА II.

Ръкописните букви и цифри заедно съ темната имъ.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Z M K A M H O

n p c m y e s x

Handwritten cursive letters: J, C, M, N, E, O, with stroke order numbers (1, 2) indicating the sequence and direction of pen strokes.

B *U* *u* *h*

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.

